

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Bourdov/Rusya (n° 2) – 33509/04

Karar 15.1.2009 [1. Daire]

Madde 46

Madde 46–2

Kararın uygulanması

Savunmacı devletin mahkeme kararlarının uygulanmaması veya geç uygulanmalarından doğan zararların tazminini sağlayan etkili bir yol oluşturma ve buna benzer derdest başvurulardaki bütün mağdurların zararlarını tazmin etme zorunluluğu

Madde 41

AİHM tarafından daha önce verilen bir ihlal kararına rağmen, otoritelerin başvuru lehine verilmiş olan kararları uygulama konusunda sürekli ayak direktmeleri – AİHS'ye aykırı bir uygulamanın varlığı: *Manevi zarar başlığıyla verilmiş olan miktarın arttırılması*

Olaylar: 1997'den itibaren başvuru, Çernobil nükleer santrali felaketine yapılan acil müdahale operasyonlarına katılmasıyla ilgili olarak kendisine sosyal yardım ödemesi yapılması talebiyle devletin yetkili makamlarına karşı birçok dava açmıştır. Mahkemeler başvurunun bu taleplerini kabul etmiş ancak verdikleri kararların birçoğu farklı süreleri kapsayan dönemler boyunca uygulanmamıştır. 2000'de başvuru, ulusal mahkeme kararlarının uygulanmaması şikâyetiyle, Avrupa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yapmıştır. 2002'de AİHM AİHS'nin 6. maddesi ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (Bakınız *Bourdov/Rusya*, Bilgi notu n° 42). Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 2004'te aldığı bir kararda, savunmacı devlet Hükümeti'nin başvurucuya 2002 kararında adil tatmin başlığıyla verilen miktarı belirtilen süre içinde verdiğini belirtmiştir. Ayrıca, Komite başvuruyla benzer durumda olan insanlar için alınan tedbirleri sıralamış ve 46 § 2 maddesinde öngörülen görevlerini yerine getirdiğini not etmiştir. Ancak, Komite Rusya'da ulusal mahkeme kararlarının uygulanmaması genel sorunla ilgili olarak otoritelerin Komite'nin gözetimi altında ve diğer derdest dosyalar çerçevesinde çalışmalarına devam ettiklerini hatırlatmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak başvurunun lehine başka kararlarda verilmiştir. Bu kararlar tamamen uygulanmış ancak bazıları için bir yıldan üç yıla varan gecikmeler yaşanmıştır.

Hukuk: Otoritelerin başvurucuya belli miktarlarda paralar vermelerine hükmeden üç tane mahkeme kararının devlet tarafından uygulanmaması nedeniyle AİHM, 6. madde ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Madde 13 – Devlet veya onun organlarına karşı verilen mahkeme kararlarının uzun bir süre uygulanmamasıyla ilgili AİHS ihlallerini yeterli ve uygun bir şekilde telâfi etmek amacıyla getirilmiş hiçbir, önleyici veya tazmin edici olsun, etkili yol yoktur.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

Madde 46 – *AİHS’ye aykırı uygulama:* İlgili sorunların süreklilik göstermesi, bu sorunlardan etkilenen insanların çokluğu ve bu insanların zararlarının ulusal çapta, hızlı ve uygun bir şekilde karşılanmasının acil olması nedeniyle, bu olayda pilot karar prosedürü uygulanmalıdır. Ulusal ve uluslararası planda çeşitli otorite ve kuruluşlar tarafından ifade edilen ciddi kaygılar ve yapılan tespitler, AİHM tarafından verilen ve söz konusu yapısal sorunları ortaya koyan 200’e yakın kararla aynı doğrultudadır. Bu sorunlar, bu olayda olduğu gibi, sadece Çernobil mağdurlarını değil ancak Rus halkı içindeki güçsüz başka geniş insan gruplarını da ilgilendirmektedir. Nafaka veya çocuk tazminatı verilmesi veya askerlik hizmeti sırasında oluşan veya haksız ceza soruşturması nedeniyle oluşan zararların tazminiyle ilgili davalarda mahkeme kararlarının uygulanmaması çok sık görülen bir olaydır. AİHM önünde derdest olan yaklaşık 700 dava buna benzer olaylarla ilgilidir. Bunlardan bazıları AİHM’yi, bu olayda olduğu gibi, aynı başvuruçularla ilgili olarak AİHS’nin ikinci kez ihlal edildiği tespitini yapmaya götürebilir. Bu olayda ikinci kararda tespit edilen ikinci ihlallerin birinci kararın verilmesinden yıllar sonra meydana gelmiş olmaları, Rusya’nın 46. madde gereği Bakanlar Komitesi’nin gözetimi altında gerekli önleyici ve tazmin edici tedbirleri alması gerektiği düşünüldüğünde, çok kaygı vericidir. Dolayısıyla, bu şekilde tespit edilen ihlaller süreklilik kaydeden yapısal bir bozukluktan ve AİHS’ye aykırı bir uygulamadan ileri gelmektedir.

Etkili bir iç hukuk yolunun oluşturulması: AİHM’nin 6. madde ile 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edildiği tespitlerinin kaynağında yatan sorunlar, genel ve karmaşık, muhtemelen yerel ve federal düzeyde çeşitli otoritelerin müdahalesini gerektiren düzenleyici ve kanuni tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Gerekli reformların takibi konusunda Bakanlar Komitesi daha iyi bir yerde bulunmakta olup daha da donanımlıdır. 13. madde ihlaline gelince, AİHM’nin tespitleri bu tip ihlallerin mağduru çok sayıda insanın uygun ve yeterli bir tazminat almalarını sağlayacak etkili bir iç hukuk yolunun veya birçok yolun birleşiminden oluşan bir yolun oluşturulmasına ihtiyaç olduğunu açıkça göstermektedir. Bu koşullarda, AİHM, savunmacı devlete, ona veya organlarına karşı verilmiş mahkeme kararlarının devlet otoriteleri tarafından uzun bir süre uygulanmamasından kaynaklanan AİHS ihlallerini gerçekten etkili bir şekilde gidermeye izin verecek bir yol oluşturmasını dayatır. Bu yol AİHS’nin özellikle bu kararda belirtilen ilkelerine uygun olmalı ve bu kararın kesinleşmesinden itibaren altı ay içinde açılmalıdır.

Yeni başvurularda prosedürün ertelenmesi: AİHM bu kararın açıklanmasından sonra yapılmış ve içinde devlet otoritelerini para ödemeye mahkûm eden ulusal mahkeme kararlarının geç uygulanmaları veya hiç uygulanmamalarıyla ilgili şikâyetten başka şikâyet olmayan bütün yeni başvuruların incelenmesini ertelemeye karar vermiştir. Bu tedbir bu kararın kesinleşeceği günden başlamak üzere bir sene devam edecektir.

Derdest olan başvurularda tazmin: Bu kararın açıklanmasından önce yapılmış başvurulara gelince, savunmacı devlet, bu kararın kesinleştiği tarihi takip eden sene içinde, lehine verilmiş bir mahkeme kararından doğan ancak devletin ödemediği veya aşırı bir gecikmeyle ödediği bir alacağı olan herkese yeterli ve uygun tazmin sağlamalıdır. AİHM’ye göre, otoritelerin kendi inisiyatifleriyle bu tip davalarda etkili bir iç hukuk yolu oluşturmaları veya AİHS’nin gereklerine uygun bir şekilde başvuruçularla dostane çözüme gitme veya tek taraflı

tazminat ödeme önerileri gibi *ad hoc* çözümler üretmeleri böyle bir tazmin oluşturabilir. Bu tedbir AİHM'ye bu kararın açıklanmasından önce başvurmuş ve başvurusu Hükümet'e bildirilmiş bütün başvuruçular için geçerli olacaktır. Otoritelerin iç hukukta tazminatla ilgili tedbir almalarını beklerken, bütün bu davalardaki çekişmeli yargı bu kararın kesinleşeceği günden başlamak üzere bir sene boyunca ertelenecektir.

Madde 41 – AİHM başvuruçuya manevi zararı için verilecek miktarı ilgilinin yaşı ve şahsi geliri, ulusal hâkimin verdiği paranın miktarı ve niteliği, icra prosedürünün uzunluğu ve diğer ilgili faktörlere göre belirlemektedir. Başvuruçunun sağlık durumu ile gecikmeli veya güçlkle uygulanmış mahkeme kararlarının sayısı da dikkate alınmaktadır. Prensip olarak, bu miktar zorlayıcı ve icraya konulabilir mahkeme kararının uygulanmadığı süreyle doğrudan orantılıdır. 2002'de verdiği kararda, AİHM başvuruçuya, ulusal mahkemelerin üç kararının bir ile üç yıl arasında gecikmelerle uygulanmasından doğan manevi zarar için, 3 000 EUR vermişti. Bu olayda, ulusal mahkemelerin benzer davalarda benzer miktarlar için verdiği üç kararın uygulanması konusunda benzer gecikme sürelerinin yaşanması nedeniyle başvuruçuyu bir zarar görmüştür. Ancak, otoritelerin sürekli bir şekilde söz konusu mahkeme kararlarından doğan borçlarını, AİHM'nin birinci kararındaki ihlal tespitlerine rağmen, ödememeleri başvuruçunun duyduğu kaygı ve hayal kırıklığını daha da arttırmıştır. Bundan dolayı, başvuruçuya, zararlarının tazmini için, Strazburg'taki uluslararası hâkime gitmekten müteşekkil zahmetli prosedüre yeniden başvurmadan başka bir tercih olanağı bırakılmamıştır. Bu önemli unsur dikkate alındığında, Bay Mourdov'a manevi zararı için verilmiş olan tazminatın 6 000 Euro'ya yükseltilmesi gerekmektedir.

Daha detaylı bilgi için, 24 no'lu basın açıklamasına bakınız.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.